

การทำเตาประสิทธิภาพสูง

เพื่อใช้กับเชื้อเพลิงถ่านและไม้ขนาดเล็ก

การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ขนาดเล็กและของป่า

โดย : สำนักวิจัยการจัดการป่าไม้และผลิตผลป่าไม้

กรมป่าไม้ สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทนำ

ไม้เป็นพลังงานที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของคนไทยมาตั้งแต่อดีตกาล ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีการพัฒนาแหล่งกำเนิดพลังงานด้านต่างๆ ตลอดจนการนำเอาเชื้อเพลิงอื่นๆ มาทดแทนไม้ฟืน เช่น พลังงานจากแสงอาทิตย์ ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปิโตรเลียม คือ ถ่านหิน และแก๊สหุงต้ม แต่แหล่งพลังงานเหล่านี้เป็นพลังงานที่มนุษย์ไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้และนับวันจะหมดไป ในขณะที่ไม้และเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น แกลบ ชังข้าวโพด ชานอ้อย เป็นพลังงานที่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ ซึ่งเราเรียกว่าเป็นพลังงานหมุนเวียน (Renewable Energy)

ปริมาณการใช้ไม้ฟืน และถ่านในปี พ.ศ. 2546 จากรายงานของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานคิดเป็นปริมาณถึง 10,418 ล้าน กก. และ 3,448 ล้าน กก. ซึ่งเป็นดัชนีชี้ให้เห็นถึงการใช้ไม้อย่างมาก ซึ่งหากไม่มีการวางแผนการพัฒนาฟืนฟูและจัดการแหล่งพลังงานไม้ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการแล้วปัญหาการขาดแคลนไม้ก็จะเกิดขึ้นแน่นอน

แนวทางหนึ่งของการใช้พลังงานจากไม้อย่างถูกต้องคือการปรับปรุงเตาหุงต้มที่เกือบทุกครัวเรือนต้องใช้ให้ประหยัดพลังงาน สิ้นเปลืองเชื้อเพลิงน้อย กรมป่าไม้ โดยสำนักวิจัยการจัดการป่าไม้ และผลิตผลป่าไม้ ได้ทำการวิจัยและออกแบบเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูงมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 จนถึงปัจจุบัน มีเตาประสิทธิภาพสูงจำนวน 5 รูปแบบ ทำการส่งเสริมและเผยแพร่ให้แก่โรงงานผู้ผลิตเตาและผู้ใช้โดยสามารถซื้อไปใช้ได้ ในราคาตั้งแต่ 120 - 700 บาท (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของเตาและโรงงาน โดยเตาถ่านและเตาฟืนราคาถูกละ 150-180 บาท เตาใช้วัสดุการเกษตรแบบมีปล่องหรือเตาเศรษฐกิจถูกละ 700 บาท เตาใช้วัสดุการเกษตรแบบไม่มีปล่องถูกละ 300 บาท และเตาใช้เชื้อเพลิงอัดแท่งถูกละ 180 บาท)

พลังงานชีวมวล

ชีวมวล หมายถึง สิ่งที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิต เช่น ต้นไม้ อ้อย มันสำปะหลัง ถ่านฟืน แกลบ วัชพืช ต่างๆ หรือแม้กระทั่งขยะและมูลสัตว์

ประเทศไทยมีแหล่งพลังงานประเภทนี้อยู่มาก หากเราหันมานิยมใช้พลังงานประเภทนี้แสวงหาการใช้ในหลากหลายรูปแบบเพิ่มขึ้น และรู้จักใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เราจะสามารถลดการใช้พลังงานด้านอื่น อาทิ พลังงานจากน้ำมัน ไฟฟ้า แก๊ส ถ่านหิน ฯลฯ ซึ่งจะช่วยลดการใช้พลังงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และช่วยลดการสูญเสียเงินตราของประเทศในการนำเข้าเชื้อเพลิงดังกล่าว

เครื่องผลิตไฟฟ้าจากเชื้อเพลิงชีวมวล

ดังนั้นการคิดค้นและพัฒนาการนำชีวมวลมาใช้เป็นพลังงานทดแทนในรูปแบบต่างๆ จึงเป็นการแสวงหาหนทางใหม่ในการใช้พลังงานเพื่ออนาคต ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพยายามลดความสูญเสีย และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงานด้วยเช่นกัน ตัวอย่างของเทคโนโลยีพลังงานชีวมวลได้แก่ การผลิตเชื้อเพลิงเหลว (Liquidification Technology) การผลิตก๊าซเชื้อเพลิง (Gasification) การผลิตก๊าซโดยการหมัก (Anaerobic Digestion) เตาแก๊สชีวภาพและการผลิตไฟฟ้าโดยใช้ชีวมวลเป็นเชื้อเพลิง

เรานำพลังงานชีวมวลมาใช้ได้อย่างไร ?

เราสามารถนำพลังงานจากชีวมวลมาใช้ได้โดยกระบวนการที่ใช้ความร้อนและกระบวนการทางชีวภาพ

การใช้พลังงานชีวมวลโดยกระบวนการที่ใช้ความร้อนเราจะเห็นได้ทั่วไปในลักษณะของการนำถ่านไม้หรือฟืนมาจุดไฟ เพื่อให้เกิดความร้อนสำหรับนำไปใช้ในการหุงต้มอาหารหรือประโยชน์ในด้านอื่นๆ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือ การขาดแคลนทรัพยากรป่าไม้ ถ่านและฟืนหาได้ยากและมีราคา

แพงขึ้นดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องพัฒนาการใช้พลังงานจากชีวมวลให้มีประสิทธิภาพสูงสุดให้มีการสูญเสียพลังงานโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด

ตัวอย่างเชื้อเพลิงชีวมวล

เตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง

เตาเป็นอุปกรณ์สำคัญเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้พลังงานชีวมวล จึงได้มีการพัฒนาเตาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เราได้นำเตาหุงต้มที่ใช้กันทั่วไปหรือที่เรียกว่า ‘เตาอั้งโล่’ มาพัฒนาเป็นเตาหุงต้มประสิทธิภาพสูง ให้มีลักษณะรูปร่างเพรีชิว น้ำหนักเบา สะดวกในการเคลื่อนย้าย ปากเตาลาดเอียง สามารถวางหม้อหุงต้มได้ถึง 9 ขนาด ตั้งแต่เบอร์ 16-32 ปรับปรุงให้ช่องใส่ถ่านมีขนาดพอเหมาะสำหรับการปรุงอาหาร เพื่อลดการใช้เชื้อเพลิงมากเกินไปจนสิ้นเปลือง ขอบเตาเสมอกันโดยรอบ มีฉนวนกันความร้อนอย่างหนา อยู่ระหว่างตัวเตากับเปลือกเตา เพื่อลดการสูญเสียความร้อนไปยังอากาศภายนอกโดยเปล่าประโยชน์

นอกจากนี้ การพัฒนาให้รูปร่างมีขนาดเล็กและเร็วเพื่อให้สามารถดูดอากาศได้ดีคล้ายปล่องควัน จะช่วยให้ไฟติดง่ายและเร็ว การเผาไหม้สมบูรณ์และให้ความร้อนสูง

รูปแบบเตาประสิทธิภาพสูง

เตาหุงต้มประหยัดพลังงานของกรมป่าไม้

เตาถ่าน ปม.1

ใช้กับเชื้อเพลิงถ่าน ประสิทธิภาพการใช้งานเฉลี่ย 32% ในขณะที่เตาที่องค์ตลาดเฉลี่ย 24%

เตาฟืน ปม.2

ใช้กับเชื้อเพลิงท่อนที่เป็นไม้ฟืนขนาดเล็ก ประสิทธิภาพการใช้งานเฉลี่ย 26% ในขณะที่เตาที่องค์ตลาดเฉลี่ย 20%

เตาใช้วัสดุการเกษตรแบบมีปล่อง ปม.3

ใช้กับเชื้อเพลิงที่เป็นวัสดุทางการเกษตร เช่น แกลบดิน ชังข้าวโพด ฟางแห้ง กะลามะพร้าว ใบไม้แห้ง ประสิทธิภาพการใช้งานเฉลี่ย 18% ในขณะที่เตาที่องค์ตลาดเฉลี่ย 12%

เตาใช้วัสดุการเกษตรแบบไม่มีปล่อง ปม.4 ใช้กับเชื้อเพลิงที่เป็นวัสดุทางการเกษตรเช่นเดียวกับเตา ปม.3 ประสิทธิภาพการใช้งานเฉลี่ย 15%

เตาใช้วัสดุอัดแท่ง ปม.5

ใช้กับเชื้อเพลิงที่มีลักษณะเป็นก้อนหรือเป็นแท่ง เช่น ถ่านอัดแท่ง เชื้อเพลิงแข็งจากวัสดุการเกษตร และไม้ฟืนท่อนสั้น

วิธีสร้างเตาประสิทธิภาพสูง (อังโล่ถ่าน-ฟืน)

วิธีสร้างเตาอังโล่ถ่านปม. 1 และเตาฟืน ปม.2

1. วิธีหาแหล่งดิน

การหาแหล่งดินมีส่วนสำคัญต่อการนำมาทำเครื่องปั้นดินเผา เมื่อดูกันธรรมดาแล้วก็คิดว่าดินทั่วไปจะเอามาทำได้ แต่เมื่อนำมาปั้นเอาเข้าเตาเผาไฟก็จะแตกทันที ทั้งนี้เนื่องมาจากดินหลายชนิดไม่ได้มีส่วนผสมให้ถูกส่วนนั่นเอง

แหล่งดินที่นำมาทำเตาหุงต้มได้ดินนั้นได้มาจากที่ราบลุ่มท้องทุ่งนาในหนองน้ำโดยการทดลองของคนโบราณที่ทำสืบทอดกันมา หรือ อาจใช้ดินเหนียวที่ตกตะกอนตามที่ราบต่ำริมแม่น้ำ หรือตามหนองน้ำ

ตัวอย่างดินที่ใช้ทำเตา

การเก็บดิน ดินเหนียวที่ขุดได้ตามท้องนา จะต้องขุดลึกลงไปประมาณ 0.50-1.00 เมตร หรือมากกว่า ดินเหนียวมีสีต่างๆกัน เช่น สีเทา สีเทาแก่ ดินที่มีสีเทาอ่อนเวลาเผาแล้วมักจะกลายเป็นสีเหลืองหม่น หรือจะเป็นสีเทาดินเหนียวชนิดนี้เมื่อนำมาผสมกับวัสดุอื่นจะทำให้เกิดความเหนียวและขึ้นรูปได้ดี

เมื่อได้แหล่งดินแล้ว ก็เตรียมขุดขึ้นมากองไว้ และตรวจดูเสียก่อน ถ้าเห็นว่าถูกต้องก็ขนมาเก็บไว้ในโรงเก็บดิน ใต้ถุน หรือสถานที่ที่พอเก็บได้ เอาผ้าใบคลุมหรือพลาสติก อย่าให้เปียกน้ำ เพราะต้องการให้ดินที่จะทำนั้นแห้งเสียก่อน ดินที่ขุดขึ้นใหม่ๆ ไม่สามารถนำมาทำเตาได้ ต้องผ่านการหมักหรือแช่น้ำ

2. การเตรียมดิน

ดินที่จะนำมาเป็นดินเชื้อ หรือนำมาปั้น จะต้องเลือกเอาดินสะอาด อย่าให้มีก้อนหินหรือเศษใบไม้ปะปน ถ้าก้อนหินใหญ่ควรทุบเป็นก้อนเล็กๆ นำไปผึ่งแดด

เมื่อดินแห้งดีแล้ว ให้นำไปแช่น้ำในถังหรือในบ่อที่เตรียมไว้ แช่ดินในน้ำ ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง หรือ 1 วัน จนดินละลายน้ำอย่างทั่วถึง ก็ใช้ได้

การหมักดิน

การย่ำดิน

3. การทำดินเชื้อ

ดินเหนียวธรรมชาติ ไม่อาจนำมาทำเครื่องปั้นดินเผาหรือเตาได้เลย เพราะดินเหล่านั้นไม่สามารถทนความร้อนสูงได้นั่นเอง ดังนั้น ก่อนที่จะทำเตา จะต้องมีการทดลองหลาย ๆ วิธี เช่น ผสมทราย ผสมแกลบ หรืออื่นๆ เพื่อให้ดินมีคุณภาพเหมาะสมในการทำเตา จนในที่สุดช่างผู้ทำก็สามารถรู้วิธีใช้ดินเชื้อเข้ามาผสม (ภาคอีสานเรียก ขมูก) โดยใช้ดินเหนียวผสมกลบในอัตราส่วนที่เท่ากัน ปั้นเป็นก้อนแล้วนำไปเผาไฟให้สุก จะได้ดินเชื้อตามต้องการ (ดินบางแห่งอาจผสมขี้เถ้าแกลบใช้ปั้นเตาได้ แต่จะไม่แข็งแรงเท่ากับดินที่ผสมดินเชื้อ)

ดินเชื้อ

การเผาดินเชื้อ

4. วิธีการเผาดินเชื้อ

เรียงฟืนให้มีพื้นที่พอกับก้อนดินเชื้อที่จะเผา นำดินเชื้อตั้งเรียงบนกองฟืน จุดไฟเผาโดยใช้ฟางคลุมข้างบน เผาจนดินสุกใช้ได้ ใช้เวลาเผาประมาณ 12 ชั่วโมง

5. วิธีการเก็บ ทูบ และร่อนดินเชื้อ

เมื่อดินเชื้อสุกแล้ว ทำการเก็บใส่ภาชนะ ใช้ไม้หรือใส่ครกตำให้ละเอียด เพื่อให้ดินเชื้อผสมกับดินได้ดีจะต้องใช้ตะแกรงร่อนดินเชื้อ เตรียมไว้ให้เพียงพอกับการที่จะปั้นเตาได้ครั้งละไม่น้อยกว่า 50-80 ลูก เพราะการเผาดินเขื่อนั้นจะต้องเสียเวลา เสียทั้งไม้ฟืนที่จะทำการเผา แต่ครั้งเดียว

6. การผสมดินและการนวดดิน

เครื่องผสมดิน

ตักดินที่แช่น้ำเตรียมไว้แล้วผสมกับดินเชื้อ นวดให้เข้ากันดี อัตราส่วนดินเหนียว 1 ส่วน กับดินเชื้อ 1 ส่วน ในขณะที่นวดใช้น้ำพรมเล็กน้อย นวดให้ดินเข้ากันดี แล้วปั้นเป็นก้อนขนาดเท่ากับการปั้นเตาได้ครั้งละ 1 ลูก

ดินที่ปั้นเป็นก้อนแล้ว จะต้องทำรูปทรงกระบอก (โกลน) โดเท่ากับแม่แบบพิมพ์ โดยใช้มือทั้งสองข้างเปิดดินออกทั้งสองด้าน เพื่อเตรียมขึ้นแม่แบบพิมพ์ทำการปั้นต่อไป

7. การประกอบแม่แบบพิมพ์

แม่แบบมี 2 ประเภท คือแม่แบบพิมพ์ภายนอกและแม่แบบพิมพ์ภายใน โรงงานเตาส่วนใหญ่จะใช้แม่พิมพ์เตาภายนอก ส่วนโรงงานเตาร้อยเอ็ด จะใช้แม่พิมพ์เตาภายใน ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงแม่พิมพ์เตาภายใน

แม่แบบพิมพ์ของเตาอั้งโล่ถ่าน-ฟืน ประกอบด้วยชิ้นส่วนดังนี้

1. แม่แบบพิมพ์ปากเตา	1	ชิ้น
2. แกนกลาง	1	ชิ้น
3. ตัวเตา	8	ชิ้น
4. ก้นเตา	3	ชิ้น

ชิ้นส่วนเหล่านี้ช่างผู้ทำจะต้องเตรียมไว้ก่อน นำมาประกอบเข้าด้วยกัน รััดด้วยยางให้แน่น ยกขึ้นสวมบนแท่นหมุน ซึ่งทำด้วยวงล้อรถจักรยาน

แม่พิมพ์เตาภายใน

แม่พิมพ์เตาภายนอก

8. การปั้น การตีเข้ารูปทรง และการปรับแต่งเตาอังโล่ถ่าน

ยกดินที่โคลนไว้ สวมบนแม่แบบพิมพ์ ใช้มือกดและใช้ไม้ตีให้ดินแนบสนิทกับแม่แบบ โดยรอบ เมื่อทุกส่วนเสมอกันแล้ว ใช้มีดและเครื่องมือปาดดินส่วนที่ไม่ต้องการออก

เตาที่ปั้นแล้ว จะใช้เครื่องวัดขนาดสูง 27 เซนติเมตร ส่วนกว้างของก้นเตา 20 ซม. ส่วนหนาของผนังเตา 2 ½ เซนติเมตร เมื่อได้ขนาดตามที่ต้องการแล้ว ทำการยกลงจากแม่แบบเป็นหมุนได้

9. การปั้น เตาอังโล่ฟีน

มีวิธีทำเหมือนกันกับการปั้นเตาอังโล่ถ่านจะต่างกันก็ตรงขนาดใหญ่กว่าและรูปทรงจะตั้งตรงเท่านั้น

10. การถอดแม่แบบพิมพ์ออก

ทั้งเตาอังโล่ถ่าน-ฟีน มีวิธีถอดแบบเดียวกัน โดยยกส่วนที่ปั้นเสร็จแล้วออกจากแม่แบบ หางยเตาขึ้น ใช้มือกดแกนกลางไว้ ยกแบบปากเตาออก ต่ไปถอดแกนกลาง แบบขึ้นส่วนตัวเตา และขึ้นส่วนก้นเตาออกจนหมด จะได้เตาดินที่มีรูปทรงถูกต้องตามแบบทุกประการ

เตาที่ถอดพิมพ์ ออกแล้ว

สัดส่วนเตาอังโล่ถ่าน

ปากเตาวัดผ่าศูนย์กลาง	30	เซนติเมตร
ส่วนสูงของตัวเตา	27	เซนติเมตร
เส้าสูง	1	เซนติเมตร
เส้ายาว และ ลาดเอียง	10	เซนติเมตร
ภายในลึก	15	เซนติเมตร

สัดส่วนเตาอั้งโล่ฟืน

ปากเตาวัดผ่าศูนย์กลาง	28	เซนติเมตร
ส่วนสูงของตัวเตา	23	เซนติเมตร
เส้าสูง	1	เซนติเมตร
เส้ายาว และ ลาดเอียง	5	เซนติเมตร
ภายในลึก	16	เซนติเมตร

11. การแต่งเส้าปากเตาและการเจาะหน้าเตา

เมื่อถอดแบบออกแล้ว จะปล่อยเตาไว้ให้ดินหมาดๆ ประมาณ 1-2 วัน ให้ทำการแต่งเส้าและปากเตา โดยใช้มีดปาดแต่ง จากนั้นก็วัดเจาะช่องหน้าเตาถ่านขนาด 5×14 เซนติเมตร เตาฟืนเจาะเป็น 2 ช่อง ช่องใส่ฟืนขนาด 8×15 เซนติเมตร ช่องเขี่ยขี้เถ้าออกขนาด 4×15 เซนติเมตร

เตาที่ปั้นและถอดแบบเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะต้องเก็บไว้ในที่ไม่มีแสงแดด ผึ่งไว้ให้แห้งประมาณ 11-12 วัน เพื่อให้ความชื้นในดินแห้งสนิท จึงจะนำเข้าเผาตามวิธีของชาวบ้าน ซึ่งได้แก่การเผากลางแจ้ง และการเผาด้วยเตาเผาเตา ก็จะได้เตาอั้งโล่ถ่าน-ฟืน นำไปใช้ต่อไป

การปาดแต่งเส้าและปากเตา

12. การทำรังผึ้ง

1. ทำแม่พิมพ์วงกลมด้วยวงแหวน โลหะหรือทำด้วยไม้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 ซม. หนา ขนาด 4 ½ เซนติเมตร นำดินเหนียวผสมกับดินเชื้อ 1 : 1 นวดให้เข้ากันดี นำดินลงแบบ ใช้มีดกดให้แน่น ปาดแต่งให้เรียบ และดินออกเป็นแผ่น ผึ่งไว้ 2 วัน เพื่อให้ดินหมาดใช้แม่แบบเจาะรูสำเร็จเป็นแบบเจาะ ตามรูที่กำหนด จะได้ 61 รู (คูรูปประกอบ) เมื่อเสร็จแล้วผึ่งไว้ย่ำให้ถูกแดดประมาณ 11 – 12 วัน ก็นำมา ประกอบเตาได้โดยไม่ต้องผ่านการเผา เพราะเมื่อรังผึ้งถูกความร้อนจากถ่าน รังผึ้งจะสุกและแข็งตัว

สำหรับรังผึ้งของเตาฟืนก็มีวิธีทำเหมือนกันกับรังผึ้งเตาถ่านจะต่างกันที่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 22 เซนติเมตร หนาขนาด 2 ½ เซนติเมตร เจาะรู 37 รู และสิ่งที่สำคัญจะต้องนำเข้าเผาไฟ เพื่อให้รังผึ้ง แข็งแรงรับน้ำหนักของท่อนฟืนได้

13. การเผาเตาอั้งโล่ถ่าน-ฟืน

เอาเชื้อเพลิงวางข้างล่าง เรียงไม้ฟืนที่เตรียมไว้พอประมาณว่าจะใช้เผาเตาทั้งหมดได้สุก (เป็นวิธี ของช่างระดับชาวบ้าน) จากนั้นเรียงเตาที่จะเผาให้เป็นระเบียบและจุได้มากๆ จุดไฟเผา โดยใช้ฟางใส่ ข้างบน ควบคุมอย่าให้ไฟดับ ใช้เวลาประมาณ 6 ชั่วโมง เตาจะสุกทั่วถึงกัน ปล่อยให้เย็นประมาณ 12 ชั่วโมง หรือ 1 คืน ก็ให้นำเตาออกได้ บางแห่งอาจใช้กลบหรือฟืนเผาในเตาเผา

การเผาเตากลางแจ้งและเผาในเตาเผา

14. การนำเตาไต้ถัง ไต้รังผึ้ง และยานวน

เตาที่เหมาะสมกับการใช้งานในครัวเรือนจะเสร็จสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อนำเตาเปลือยลงใส่ในถังเหล็ก ถังกะติ อลูมิเนียม หรือสแตนเลส ทั้งนี้เพื่อที่จะให้เตามีความแข็งแรง ทนทานยิ่งขึ้น ทั้งยังทำให้เกิดความสะอาดเรียบร้อยในครัวเรือน มีหูหิ้ว สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย ประการสำคัญผนังเตาจะช่วยให้การควบคุมอุณหภูมิให้ความร้อนสูญเสียน้อยลง

การนำเตาไต้ถัง

การบรรจุถังเตา

1. เตรียมถังที่จะใส่ให้มีขนาดใหญ่กว่าเตาเปลือยเล็กน้อย เจาะช่องให้ตรงกับหน้าเตาที่เป็นช่องใส่เชื้อเพลิงและช่องอากาศเข้าด้านล่าง
2. เอาดินเหนียวผสมซีเมนต์ 1 ส่วน ซีเมนต์ 12 ส่วน คลุกหรือย่ำให้เข้ากันดี ใส่ดินเหนียวไว้ที่ก้นเตาเล็กน้อย แล้วยกเตาเปลือยลงถัง เอาซีเมนต์ที่ผสมใส่ข้าง ๆ เตา ใช้ไม้กระทุ้งอัดให้แน่น เพื่อให้เตามีความทนทาน
3. ใช้ปูนซีเมนต์ผสมทรายละเอียด อัตราส่วน 1 ต่อ 1 ผสมน้ำแล้วยาแนวที่ขอบเตา ขอบปากเตา และช่องหน้าเตา

การไต้รังผึ้งและยานวน

1. นำรังผึ้งมาลองวางไว้ตรงกลางเตา ถ้าไม่พอดีให้ใช้มีดถาก
2. เนื่องจากรูรังผึ้งด้านบนและด้านล่างมีขนาดไม่เท่ากัน ให้วางรังผึ้งในลักษณะที่รูรังผึ้งที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางใหญ่อยู่ด้านล่าง รูรังผึ้งที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางเล็กอยู่ด้านบน ทั้งนี้เพื่อมิให้เศษถ่านอุดตันรูรังผึ้ง

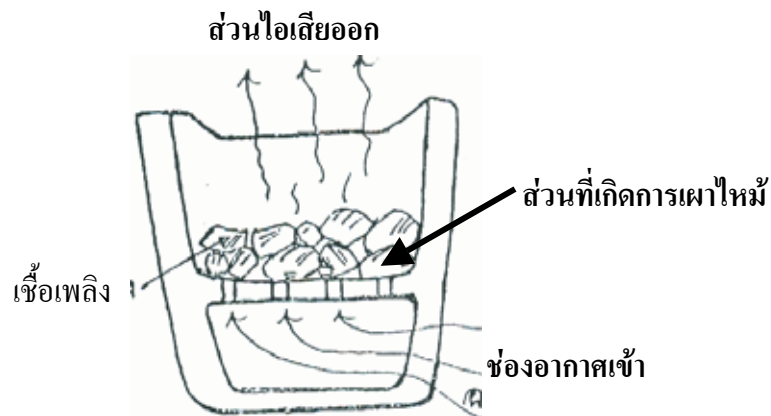
3. นำดินที่ผสมไว้ในอัตราส่วน ดินเหนียว 1 ส่วน ซีเมนต์ 5 ส่วน คลุกให้เข้ากันแล้วยาขอบรังผึ้งให้ติดกับเตา จากนั้นยาภายในเตาทั้งด้านบนและด้านล่าง เพื่อเป็นฉนวนกันความร้อนไม่ให้เตาแตก
4. หากเตาหรือรังผึ้งมีการแตกหรือชำรุด ให้ใช้ส่วนผสมของดินเหนียว 1 ส่วนผสมกับซีเมนต์ 5 ส่วน ยารอยแตกหรือได้ประสานรอยร้าวได้

การอัดธัญเดา

หลักในการพัฒนาเตาหุงต้มชีวมวล

เตาหุงต้มมีส่วนประกอบที่จำเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่เกิดการเผาไหม้ ส่วนที่อากาศช่วยในการเผาไหม้เข้า และส่วนที่ไอเสียออก

จากภาพจะเห็นว่าสัดส่วนทั้งสามนี้ถ้าได้มีการออกแบบให้มีสัดส่วนที่เกื้อกูลต่อกันอย่างสมบูรณ์ เตาที่จะมีประสิทธิภาพสูง สามารถนำความร้อนที่เกิดขึ้นไปใช้ได้มากที่สุดโดยให้มีการสูญเสียความร้อนน้อย และเกิดการเผาไหม้สมบูรณ์ในระยะเวลาที่ต้องการ องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของเตาหุงต้มที่จำเป็นต้องนำมาประกอบการพิจารณา ได้แก่

1. ประเภทและชนิดของเตา เช่น เป็นเตามีปล่องหรือไม่มีปล่อง ผู้ใช้ต้องการให้มีช่องปากเตาหลุมเดียวหรือหลายหลุม ลักษณะและขนาดของภาชนะที่ใช้กันอยู่เป็นประจำ

2. ลักษณะทางสังคมและประเพณีในการหุงต้ม เช่น ขนาดของครัวเรือน ระยะเวลาที่ใช้ในการหุงต้ม ใช้ไฟแรงหรือไฟอ่อน ชนิดของอาหาร การใช้เตาเพื่อการทำอย่างอื่นนอกเหนือจากการหุงต้ม เช่น ใช้เป็นเตาผิง เตาอุ่นน้ำชา ฯลฯ

3. ความประสงค์เฉพาะของผู้ใช้ เช่น ความรวดเร็วในการหุงต้ม ความสะดวกในการใช้งาน สามารถทำงานได้ดีตามต้องการทุก ๆ ครั้ง ที่มีการใช้ และปากเตารับภาชนะได้หลายชนิดและหลายขนาด

4. วัสดุและเทคนิคการผลิตเตา เช่น วัสดุราคาไม่แพง มีในท้องถิ่น การออกแบบและการผลิตทำได้ง่าย ตลอดจนความทนทานของเตา

5. คุณสมบัติทางกายภาพของเชื้อเพลิงที่ใช้ ชนิดของเชื้อเพลิงเป็นอะไร เช่น ถ่าน ฟืน เศษเหลือวัสดุทางการเกษตร (แกลบ เปลือกถั่ว จี้เลื่อย ช้างข้าวโพด ฯลฯ) รูปร่างของเชื้อเพลิงเป็นคุ้นหรือแท่ง เป็นผง เป็นก้อน เป็นชิ้นเล็กข่อย เป็นเม็ดหรือเป็นฟ่อน ปริมาณความชื้น ความหนาแน่น หรือน้ำหนัก ค่าความร้อน ตลอดจนความสะดวกของเชื้อเพลิง

6. วิธีทดสอบประสิทธิภาพเตาหุงต้ม การเปรียบเทียบการต้มน้ำ การต้มอาหารจริงๆ ระยะเวลาทดสอบและวิธีการวัดผลการทดสอบ

เตาพัฒนาที่วางขายในงานออกร้าน

คุณสมบัติเตาพัฒนาที่ดี

“เตาพัฒนา” ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เตาพัฒนาจะต้องออกแบบให้รับภาระได้มากชนิดและมากขนาดที่สุด
2. เตาพัฒนาจะต้องสามารถลดระยะเวลาหุงต้มลงได้ หรืออย่างน้อยไม่นานกว่าเตาที่ผู้หุงต้มใช้อยู่ในปัจจุบัน
3. เตาพัฒนาจะต้องมีอายุการใช้งานได้นาน ใช้ได้คุ้มค่า ไม่ต้องหาซื้อบ่อย ๆ
4. เตาพัฒนาที่ผู้ใช้อยากได้ในปัจจุบันเป็นเตาหุงต้มเดี่ยวและเคลื่อนย้ายได้
5. เตาพัฒนาจะต้องใช้เชื้อเพลิงน้อยหรือไม่มากกว่าเตาตลาดชนิดในท้องตลาด
6. เตาพัฒนาต้องใช้ง่ายและปลอดภัย เริ่มตั้งแต่การจุดไฟ การดูแลไฟ การควบคุมความร้อน การเติมเชื้อเพลิง และการดับเพลิง

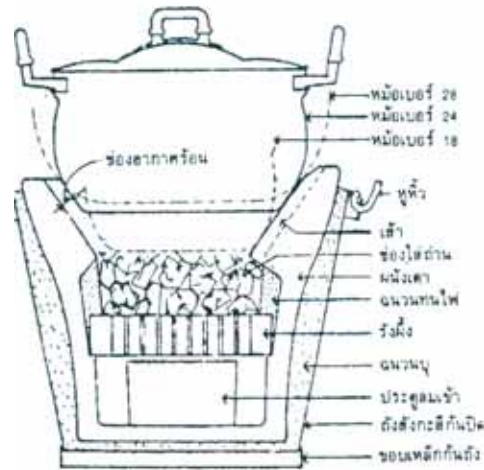
เตาพัฒนาของไทยมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะมีรูปร่างลักษณะต่างกันในเรื่องของโครงสร้างและวัสดุที่ใช้ทำเตา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งานและชนิดของเชื้อเพลิงที่ใช้ ลักษณะเชื้อเพลิงที่แตกต่างกันมีผลต่ออัตราการเผาไหม้ ทำให้ต้องออกแบบช่องเผาไหม้ให้มีลักษณะและขนาดแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามเตาพัฒนาทุกแบบที่กล่าวมานี้ยังมีประสิทธิภาพการใช้งานดีกว่าเตาดั้งเดิมที่ไม่ได้มีการพัฒนาหรือปรับปรุงมาก่อน

หลักการพัฒนาเตาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของเตา เป็นข้อมูลพื้นฐานที่นักวิจัยที่ปฏิบัติงานด้านเตาหุงต้มจำเป็นต้องทราบ เพื่อจะได้ทำการออกแบบรูปร่างลักษณะเตาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ สามารถให้ความร้อนหรือประสิทธิภาพการใช้งานสูง และเป็นเตาที่มีรูปแบบสะดวกกับการใช้เชื้อเพลิงที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น รวมถึงวัสดุทำเตา และราคาเตาต้องไม่แพงเกินกว่าเตาที่มีจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด

ลักษณะเฉพาะของเตาชีวมวลที่ดีครบถ้วน (กรมป่าไม้)

ลักษณะเฉพาะของเตาถ่านที่ดี

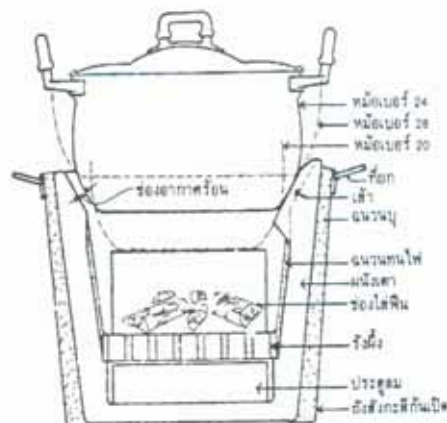
1. ปากเตาด้านในลาดลึก สามารถวางกระทะและหม้อได้หลายขนาด ตั้งแต่หม้อเบอร์ 16 - 32
2. ช่องอากาศร้อนออกกว้าง 0.5 – 1 ซม.
3. ขอบเตาสูงกว่าก้นภาชนะที่วางเสมอเพื่อมิให้ลัดผ่านพาความร้อนออกไปได้
4. เสาวางภาชนะลาดรับกับขอบเตาและมีความสูงตั้งฉากไม่เกิน 1 ซม. (สำหรับให้อากาศร้อนออก)
5. ช่องเชื้อเพลิงมีขนาด 1,500 – 1,700 ซม³ หรือจุถ่านได้ 400 – 500 กรัม
6. ความสูงจากรังผึ้งถึงก้นหม้อประมาณ 10 – 12 ซม.
7. ประตูลม ควรมีขนาด 6 – 7 × 10 ซม. และมีฝาปิดควบคุมปริมาณอากาศเข้าได้
8. น้ำหนักเตาไม่ควรเกิน 10 กิโลกรัม (ยิ่งเบา越好)
9. รังผึ้งควรมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 15 – 17 ซม. รูของรังผึ้งมีขนาดเล็กและถี่ พื้นที่รูคิดเป็น 38-45% ของพื้นที่รังผึ้ง (รูขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.4 ซม. จำนวน 50 รู ขึ้นไป) ความหนาของรังผึ้ง 2.5 – 4.0 ซม.
10. ผนังเตาและฉนวนไม่บางจนเกินไป (ไม่ควรต่ำกว่า 5 ซม.)

โครงสร้างภายในเตาถ่าน ปม.1

ลักษณะเฉพาะของเตาฟืนที่ดี

1. ผนังเตาด้านในมีส่วนบนลาด วางกระทะและหม้อได้หลายขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปากเตา 25 – 27 ซม.
2. ช่องอากาศร้อนออกกว้าง 0.8 – 1.0 ซม.
3. ความสูงจากรังผึ้งถึงก้นหม้อประมาณ 10 – 12 ซม.
4. เสาวางภาชนะลาดรับกับขอบเตาเช่นเดียวกับเตาถ่าน
5. น้ำหนักเตาไม่ควรเกิน 10 กิโลกรัม
6. ช่องใส่ฟืนไม่ควรกว้างจนเกินไป (ประมาณ 8 – 9 × 15 – 16 ซม.)
7. รางผึ้งควรมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 18 ซม. รูรางผึ้งขนาด 1.7 – 1.8 ซม. จำนวน 37 รู ขึ้นไป หรือคิดเป็นพื้นที่รู 37 – 45% พื้นที่รางผึ้ง ความหนา รางผึ้ง 2.5 – 3.0 ซม.

โครงสร้างภายในเตาฟืน ปม.2

ตารางเปรียบเทียบเตาหุงต้มชีวมวล

ลำดับ	เตาหุงต้มพัฒนา	เตาหุงต้มทั่วไป
1.	ขอบเตาเสมอกันในแนวระดับ	ส่วนใหญ่ในท้องตลาดจะมีขอบเตาเว้า
2.	ขอบเตาสูงกว่ากันภาชนะที่วางเสมอไป ความกว้างของช่องอากาศร้อนไม่เกิน 1 ซม.	กันภาชนะสูงกว่าขอบเตาเป็นส่วนใหญ่
3.	ตัวเตาไม่หนาเทอะทะ น้ำหนักไม่เกิน 10 กิโลกรัม	ความกว้างของช่องอากาศร้อนเกินกว่า 1 ซม. เป็นส่วนใหญ่
4.	รังผึ้งหนากว่าเตาหุงต้มทั่วไป กล่าวคือ เตา พื้นพัฒนา รังผึ้งหนา 3 ซม. เตาถ่านพัฒนารัง ผึ้งหนา 4 ซม. เจารูไม่ต่ำกว่า 50 รูสำหรับ	เตาบางลูกหนาเทอะทะ น้ำหนักเกินกว่า 10 กิโลกรัม
5.	เตาถ่าน, 37 รูสำหรับเตาพื้น	รังผึ้งบางกว่าเตาหุงต้มพัฒนา
6.	เตาถ่านพัฒนา HU = 34%	เตาถ่านทั่ว ๆ ไป HU = 23 – 32%
7.	เตาพื้นไม่มีปล่อง HU = 28%	เตาพื้นไม่มีปล่อง HU = 14 - 26%
8.	เตาพื้นมีปล่อง HU = 19%	เตาพื้นมีปล่อง HU = 4 - 14%
9.	เตาแกลบไม่มีปล่อง HU = 19%	เตาแกลบไม่มีปล่อง HU = 16%
10.	เตาแกลบมีปล่อง HU = 10%	เตาแกลบมีปล่อง HU = 4 - 7%

- หมายเหตุ
1. ลำดับ 1 ถึง 8 เฉพาะเตาพื้น-เตาถ่าน เท่านั้น
  2. HU = ประสิทธิภาพใช้

หน่วยงานที่ขอข้อมูลเพิ่มเติม

งานพัฒนาพลังงานจากไม้
 กลุ่มงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ป่าไม้
 สำนักวิจัยการจัดการป่าไม้และผลิตภัณฑ์ป่าไม้ กรมป่าไม้
 โทร. 02-579-5411, 02-5614292-3 ต่อ 486
 โทรสาร. 02-579-5411
 E-mail. wood_energy@hotmail.com

ที่อยู่โรงงานเตาประสิทธิภาพสูง

1. โรงเตาเตาทอง 37 หมู่ 4 ต. เขาเรียง อ. เมือง จ. ราชบุรี
โทร. 032-369065, 081-2914853
2. โรงเตาพนมไพร 67 บ้านโนนม่วง
ม.3 ต. นานวล อ. พนมไพร
จ. ร้อยเอ็ด โทร. 047-871255